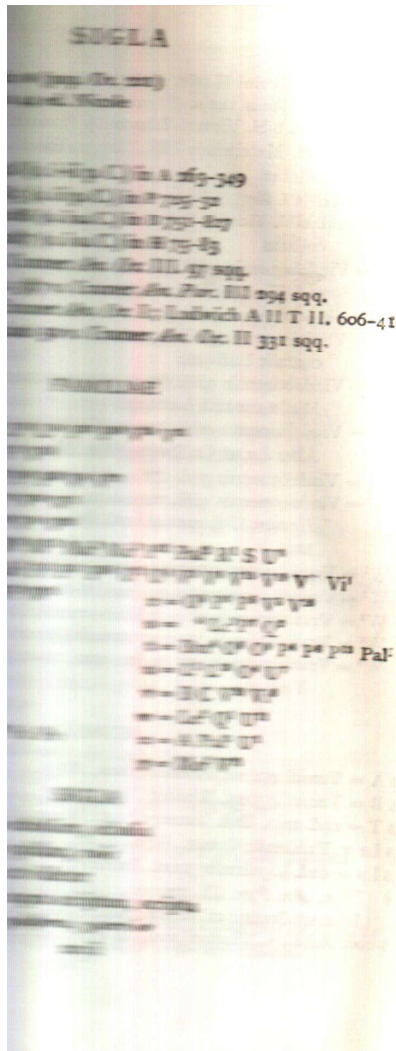

Προοίμιον *Ιλιάδος*
σειρά λέξεων, σχόλια

- Redfield, J. (2001), The Proem of the Iliad: Homer's Art, στο D.L. Cairns (εκδ.), *Oxford Readings in Homer's Iliad*, Οξφόρδη, σσ. 456-477

ΙΛΙΑΣ, ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

ΙΛΙΑΔΟΣ Α

Μῆνιν ᾄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
 οὐλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
 πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἀϊδὶ προΐαψεν
 ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλάρια τεύχε κύνεσσιν
 οἴωνοίσι τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
 ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
 Ἀτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.
 Τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἑριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;
 Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός· ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς
 νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακῆν, ὀλέκοντο δὲ λαοί,
 οὐνεκα τὸν Χρῦσῃν ἠτίμασεν ἀρητῆρα
 Ἀτρεΐδης· ὁ γὰρ ἦλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
 λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
 στέμματα ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος
 χρυσέφ' ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσεται πάντας Ἀχαιοὺς,
 Ἀτρεΐδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν.

1 Μοῦσας ἀείδω καὶ Ἀπόλλωνα κλυτὰ τεύχε ed. Apelliconis
 pro vv. 1-9 hos tres versus—
 ἔσπετε γὰρ μοι, Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
 ὅπως δὴ μῆνιν τε χόλος θ' ἔλε Πηλεΐωνα
 Λητοῦς τ' ἀγλαὸν υἱόν· ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεὶς
 quidam teste Aristox. 3 ψυχὰς] κεφαλὰς Apoll. Rhod. cf. A 55:
 Hesiod. fr. 96, 80 4-5 ath. Zen. 5 πᾶσι] δαῖτα Zen. teste
 Ath. 12f βουλῇ Nic. (teste Eust.) 8 σφῶι Zen. Seleuc.,
 Dion. Sid. 11 ἠτίμασεν p¹ Λ B E⁴ L¹⁸ V²⁶ W⁵: ἠτίμησεν
 vulg. 15 λίσσεται Ar. A T: ἐλίσσεται vulg. 16 Ἀτρεΐδας Zen.
 (uv.), L¹⁶ M¹⁸ P¹⁸, Bm⁸ P¹⁸ ss.
 HOM. IL.

Μῆνιν ᾄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος

θεά, ᾄειδε, μῆνιν Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος

θεά, πρβ. Μοῦσα. Β 484 ἔσπετε νῦν μοι Μοῦσαι Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι

ᾄείδω, ἀοιδός, ἀοιδή (όχι ἔπος)

Πηληϊάδης επίσης Πηλείδης. Οι καταλήξεις των πατρωνυμικών σε -άδης, -είδης, -ίων.

Το όνομα και πατρωνυμικό ανήκουν στις φόρμουλες πβ **Λαερτιάδεω Ὀδυσῆος**, υπάρχουν πέντε παραλλαγές του πατρωνυμικού του Αχιλλέα.

Ἀχιλλεύς, -ῆος αντί -έως . ΠΡΟΣΟΧΗ στο ένα λ πρβ. Ὀδυσσεύς (μετρικό το θέμα)

μήνις, μήνιδος, μήνιν= οργή, μηνίω με δοτ. προσώπου, μήνιμα (αντικείμενο οργής). άλλες συναφείς λέξεις με διαφοροποιημένο περιεχόμενο χόλος, κότος. επίμονος ὀργή. **Κατά τον σχολιαστή.**

Κότος πολυχρόνιος κατά τον Αρίσταρχο στο ομηρικό λεξικό του Απολλώνιου. Από αυτή τη λέξη ξεκίνησε η ομηρική αναλυτική θεωρία καθώς οι τελευταίες έξι ραψωδίες δεν αναφέρονται σε αυτή Wolf 1795. Στο **T 75** ο αφηγητής θεωρεί την οργή τελειωμένη. Στις επόμενες ραψωδίες δημιουργείται μια νέα οργή και επομένως δεν μπορεί να έχει γίνει όπως λέει το προοίμιο από τον ίδιο ποιητή αλλά από έξυπνο Ραψωδό.

Η αντιστροφή προστακτικής–αντικείμενου (μήνιν) δείχνει ιδιαίτερα πόσο σημαντικό είναι το αντικείμενο. Επίσης υπερβατό με κυκλική ένταση.

Μῆνις πρόκειται για μια επίσημη λέξη και όχι μόνο για έναν θρησκευτικό όρο. Τελειώνει στο Τ 75 μετά από 11.767 στίχους. 11 φορές γίνεται λόγος με τις ίδιες λέξεις για το πάθος του Αχιλλέα. Μηνίω τρεις φορές με το ουσιαστικό *μηνιθμός*.

Πρόκειται για την πρώτη λέξη που εισάγει την ευρωπαϊκή λογοτεχνία. Και πάντοτε αναφέρεται στην *Ιλιάδα* και στην *Οδύσσεια* σε θεούς. Αυτό δε σημαίνει ότι έτσι γίνεται παραπομπή στη φυσική κατάσταση του Αχιλλέα, αλλά τονίζεται η επισημότητα και προσδίδεται πολύ μεγάλη σοβαρότητα. Έτσι το θέμα γίνεται πολύ επίσημο.

Μούσες

γιατί αυτές είναι οι μόνες θεές που τραγουδούν
σχολιαστής D

Μούσα και θεά συχνά εναλλάσσονται. Εννέα στην
Οδύσσεια ω 60 και ονόματα τους Ησίοδος *Θεογονία* 77-
9.

Το **πατρωνυμικό** επιτρέπει τον ακριβέστερο προσδιορισμό του προσώπου και επομένως δείχνει την έναρξη στην αριστοκρατία με το γενεαλογικό δέντρο. Η γενική έξι φορές και δύο στην Οδύσσεια πάντα στο τέλος στίχου. Το πατρωνυμικό λειτουργεί κανονικά για να γεμίσει το κενό, εδώ όμως δεν αποκλείεται με το πατρωνυμικό εκτός από τη μετρική ευκολία να γίνεται λόγος και για την γενεαλογία καθώς από τον πατέρα του ο Αχιλλέας είναι προ προ εγγονός του Δία και ανήκει στην περίφημη θεσσαλική γενιά των Αιακιδών.

akirewe MYK ετυμολογία ήδη στον σχολιαστή διά το ἄγχος ὃ ἔστι λύπην ἔπενεγκεῖν τοῖς Ἰλιεῦσιν. Πιθανόν όνομα προελληνικό.

οὐλομένην, ἥ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε

οὐλομένην ἥ (μῆνις) ἔθηκε μυρί(α) ἄλγε(α) Ἀχαιοῖς

οὐλόμενος, > ὄλλυμι, καταραμένη, καταστροφική (για την οποίαν ευχόμαστε όλοι να χαθεί, ὄλοιο). Το -ου αντί για ο- (μετρική έκταση και επικός τύπος). Με διασκελισμό έντονα τονίζεται και ταυτόχρονα αξιολογείται αυτή η οργή. Ἦδη οι αρχαίοι σχολιαστές το κατάλαβαν σαν έναν εξορκισμό από τη μεριά του αφηγητή. Η αναγγελία ότι θα μιλήσει κανείς για ένα πάθος εγείρει το ενδιαφέρον και τονίζει το σασπένς/αγωνία. Την επόμενη αναφορική πρόταση δίνει την απάντηση γιατί αυτός ο εξορκισμός;

Μετοχή σε θέση επιθέτου αορίστου μέσου.

ἄλγεα, ἄλγη (ιωνικό)= πόνος

μυρία όχι αριθμός 10000 στον όνειρο αλλά το αναρίθμητο.

Ἀχαιοί Δαναοί και Αργεῖοι. Πανελλήνιες στο 2.530 πιθανόν μεθομμηρικό! Αργεῖοι από το Ἄργος. **Αχαιοί** ἤδη στα χετιτικά. MYK akawijade

**3 πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
4 ἥρώων...**

**(ἧ μῆνις) δὲ προΐαψεν πολλὰς ἰφθίμους ψυχὰς
ἥρώων Ἄϊδι**

προΐάπτω, στέλνω (στον Κάτω Κόσμο). στον Αδη, το πρόσωπο που υποδέχεται. Προ η κίνηση προς τα μπροστά. πέμπειν πιο συνηθισμένο. Υποδηλώνεται μεγαλύτερη βιαιότητα + ένταση. Πρώτα πολλοί σπονδαίοι μετά πιο πολλοί δάκτυλοι που δηλώνουν επιτάχυνση: οι ψυχές πηγαίνουν γρήγορα.

ἰφθιμος-η, -ον, ἴφι, ἴς (επικό επίρρημα, με δύναμη, π.χ. μάχεσθαι, ἀνάσσειν), (Ἰφιγένεια, η δυνατή). Το δεύτερο ι μακρό.= ο ισχυρός **ἴφι** για ζωντανούς ανθρώπους ζώα και τα μέλη του σώματος αι ψυχαί νοούνται ως τμήματα των ζωντανών. Η λέξη μόνον με το επίθετο δυνατός.

ἥρώων με υπερβατό. Εδώ δηλώνεται η αριστοκρατία της εποχής. Ίσως κάτι σαν **κύριος** αρχικά!

ψυχὴ

νεκρό σώμα. 80 Χ με τρία στάδια εξέλιξης

1. Η αρχή της ζωής

2. το ανθρώπινο στοιχείο που εγκαταλείπει το σώμα μετά το θάνατο και κατεβαίνει στον Κάτω Κόσμο.

3. Ο εκπρόσωπος ολόκληρου του ανθρώπου με τις τυπικές του ιδιότητες στον Άδη. Εδώ το επίθετο θύματος δείχνει για το πρώτο. Επομένως ο τόνος βρίσκεται στο παράπονο για την εξολόθρευση τόσων πολλών δυνατών ανθρώπινων ζωών και μάλιστα ηρώων.

Απολλώνιος Ρόδιος διάβαζε κεφαλάς. όπως Λ 55

πολύ συχνά στη *Νέκυια* (λ), όπου *ψυχαί* των ηρώων στον Κάτω Κόσμο

Ο ομηρικός ήρωας είναι θνητός που ζει ως *σῶμα* που έχει μέσα του την *ψυχήν* (=πνοή ανέμου)· όταν η ψυχή φύγει από το σώμα, ο ήρωας πεθαίνει και η ψυχή μεταβαίνει στον άλλον Κόσμο χωρίς διανοητική ή υλική υπόσταση. Όταν φεύγει η ψυχή πετώντας, αφήνει την παληκαριά και τα νιάτα (*λιποῦσ' ἀνδροτῆτα καὶ ἥβην*, Χ 363 του Έκτορα). Ζωή μετά θάνατον δεν υπάρχει.

Ἀΐδας, αἴδης

Ἄιδης, ἄδης. Ἄϊδος, Ἄϊδι.

Στην Ιλ. Ο 188 *τρίτατος* μαζί με Δία και Ποσειδῶνα. εἰς Ἄϊδαο (ενν. δόμους> δέμω, κατασκευάζω, κτίζω). Μόνο με ψιλή στον Όμηρο για την ετυμολογία από το ἰδ (εἶν)- αυτός που δεν βλέπεται, αόρατος. Πάντα είναι θεός και όχι ο τόπος γι' αυτό γίνεται λόγος για το σπίτι του Ἄδη.

**4 ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν
5 οἴωνοῖσί τε πᾶσι...**

**(ενν. ἥ/ῆ μῆνις) τεῦχε αὐτοὺς ἐλώρια κύνεσσιν οἴωνοῖσί
τε πᾶσι**

τεύχω, αναύξητος τύπος (= ἔτευχε). τεύξω, ἔτευξα, τέτευχα, τετυγμένος: κάνω (και για έργα τέχνης)

ἐλώριον, ἔλωρ, επικό, μόνο ονομαστική, αιτ., ενικού, πληθ., >ἐλεῖν, λάφυρο, λεία. F ἐλώρια άπαξ ομηρ. αλλιώς ἔλωρ, ἔλωρα ἐλεῖν αυτά που πιάνονται.

κύνεσσιν (αιολικός τύπος)- ὅ, ἡ κύων, κυνός, κυνί, κύνα, κύον, κυσί, κύνων. Και ως προσβολή (και η χειρότερη ριξιά στα ζάρια, η Ελένη, η Αθηνά, η Αρτεμις, οι δούλες του Οδυσσέα). ως ο υπέρτατος εφιάλτης πολλές φορές στην Ιλιάδα. Πολλές φορές σε γίνεται προσωρινή εκχειρία για να μαζευτούν τα πτώματα.

οἴωνός, μεγάλο πουλί (εδώ είναι ὠμηστής). Γενικά πουλί και ως οἰωνός προφητικός (αἴσιος, δεξιός, ἐναίσιμος) ΔΟΤΙΚΗ ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ ΠΑΝΤΑ ΜΕ ΜΙΑ ΣΥΛΛΑΒΗ ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΤΑΙ ΜΕ ΤΟ –ΣΙ. κανονικά οἴωνοῖς

αὐτοὺς ipse και σπάνια ως ο ίδιος. Υπάρχει δηλαδή μια αντίθεση ανάμεσα στο σώμα και στην ψυχή.

στίχοι 4-5

5

4-5 Αρίσταρχος λέει ότι τους στ. αθέτησε ο Ζηνόδοτος (όχι: ο Ζ. έγραψε δαΐτα αντί πᾶσι στον 5). Ο Αρ. στη vulgata δηλ. κοινή έκδοση προσπαθεί να αντικρούσει με το εσφαλμένο επιχείρημα ότι το δαίς στον Ομ. δεν είναι ποτέ για τροφή ζώων (όμως στο Ω 43 το κάνει!!).

δαίς όχι το δείπνον δηλ. το καθημερινό γεύμα, αλλά το γιορταστικό και συχνά επίσημο και συχνά προσκαλείται κανείς σε αυτό ως πρόδρομος του συμποσίου. Σαρκασμός αυτής της λέξης. Μακάβριο το πορτραίτο και κάνει φυσικά πολύ μεγάλη εντύπωση. Γι' αυτό και το μιμούνται και οι τρεις τραγικοί.

Προοίμιο *Ιλιάδος*

- όταν μιλούμε για θάνατο στην *Ιλιάδα* αυτός είναι πάντα βίαιος στο πεδίο της μάχης και η χειρότερη μοίρα του νεκρού πολεμιστή είναι να μείνει άταφος, βορά στα σκυλιά και τα πουλιά.
- 3-5: **πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν/ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν/οἴωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.**
- Τα σκυλιά μεταβάλλονται σε ανθρωποφάγους, και αυτή η πιθανότητα εικονογραφεί την σκληρότητα του πολέμου και συνιστά μια παρέκβαση από την κανονικότητα *Menschenfresser*. μια κλιμάκωση της δυστυχίας είναι να σε φάνε τα ίδια σου τα σκυλιά. Από εδώ και η εξαιρετική τιμή στο πτώμα του Έκτορα που δεν το αγγίζουν τα σκυλιά (23. 184-187). Αντίθετα ο Πρίαμος μπορεί να κατασπαραχθεί από τα σκυλιά του: *Ιλ.* 22.66-76: **αὐτὸν δ' ἂν πύματόν με κύνες** πρώτησι θύρῃσιν/ώμῃσται ἔρύουσιν, ἐπεὶ κέ τις οἶξέϊ χαλκῷ/ τύψας ἢ ἐβαλὼν ῥέθεων ἐκ θυμὸν ἔληται, **οὓς τρέφον** ἐν μεγάροισι τραπεζῆας θυραωρούς, /οἳ κ' ἐμὸν αἶμα πiónτες ἀλύσσοντες περὶ θυμῷ/κείσονται ἐν προθύροισι. νέω δέ τε πάντ' ἐπέοικεν/ἀρηϊκταμένω, δεδαϊγμένω οἶξέϊ χαλκῷ/κείσθαι· πάντα δὲ καλά θανόντι περ ὅττι φανήη·/ἀλλ' ὅτε δὴ πολὶόν τε κάρη πολὶόν τε γένειον/**αἰδῶ τ' αἰσχύνωσι κύνες** κταμένοιο γέροντος, /τοῦτο δὴ οἶκτιστον πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσιν.

κύνες και πτώμα

- Χ 335-6 ο λόγος του Αχιλλέα προς τον Έκτορα: εσένα τώρα τα σκυλιά και τα όρνια θα σε τραβολογήσουν άσκημα, ...
- Χ 339 (Έκτ.) μην με αφήσης κοντά στα καράβια να με σπαράξουν τα σκυλιά των Αχαιών
- Χ 347 (Αχ.) γιατί δεν υπάρχει αυτός που θα μπορούσε να απομακρύνει τα σκυλιά από το δικό σου κεφάλι
- Χ 354 (Αχ.) ούτε θα σε κλάψη... μόνο θα σε σπαράξουν ολόκληρο τα σκυλιά και τα όρνια
- Χ 509 (Ανδρομάχη) τώρα εσένα.. μακριά από τους γονείς σου θα σε φάνε τα ευκίνητα σκουλήκια γυμνό, αφού πρώτα χορτάσουν οι σκύλοι

και πάλι το μοτίβο του θανάτου Τ 399-403, η συζήτηση με ένα άλογο!

- τα άλογα πρωταγωνίστησαν στη μάχη για το σώμα του Πάτροκλου (**P 426-542**).
- Η προφητεία του **Ξάνθου**: θυμίζει εκ νέου τη θνητότητα του Αχιλλέα, δείχνει ότι η παρεπόμενη πολεμική δράση είναι πολύ σημαντική και τέλος γνωστοποιεί τη συμβολή/δράση του Απόλλωνα τόσο στο θάνατο του Πάτροκλου όσο και του Αχιλλέα.

Σ 343-355

- περιποίηση νεκρού, θρήνος και παννυχία. Λεπτομερής η περιγραφή του λουσίματος, επίχρισης και ένδυσης του σώματος.
- Μπορούμε να το διαβάσουμε μαζί με **T 23-39** για τη συντήρηση της καλής κατάστασης του νεκρού. Ανάλογη είναι η συντήρηση του Έκτορα από την Αφροδίτη (**Ψ 185-91** και εκεί ο Απόλλων σκεπάζει με νέφος) και του Σαρπηδόνα από τον Απόλλωνα, με αμβροσία (**Π 680**).

5 οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἔτελείετο βουλή, βουλή Διὸς δ(ἐ) ἔτελείετο

βουλή, βωλά (δωρικά), σχέδιο, θέληση (βούλομαι), απόφαση. Το σχέδιο με Θέτιδα όχι κατά τα Κύπρια.

ΡΟΛΟΣ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑ.

βουλή βούληση, σχέδιο, απόφαση. Μ 236, 241, Ν 524, Υ 15, Υ 20. Ο Αρίσταρχος και ο Ζηνόδοτος συνέδεσαν με την απόφαση του Δία να δεχθεί την πρόταση της Θέτιδος 522-30 στη συνέχεια (= πρὸς Θέτιδα ἐπαγγελία). Βλ. και σχολ. σε 13.347 Ζεύς μὲν ἄρα Τρώεσσι καὶ Ἑκτορι βούλετο κῦδος που συνδέει με την αρχή με Θέτιδα. Ο Αρ. μάλιστα θεωρούσε ανοησίες (πλάσματα) τη σύνδεση με το εξωιλιαδικό θέμα των *Κυπρίων* για τον οίκτο του Δία για τον υπερπληθυσμό. απ.7 Bernabé. Έτσι όμως κυρίως προτιμά η νεοανάλυση. Πάντως αυτό είναι εδώ **παράλειψη** και μένει αδιευκρίνιστη η ερώτηση της εξήγησης!

Η αναφορική πρόταση στο στ. 2 φτάνει μέχρι την χρονική διευκρίνηση στο στ.5 από τη στιγμή της διάστασης... και το Διὸς ..βουλή μπαίνει εδώ ως μεσόθεση

ἔτελείετο, τελείω, αντί για τελέω.

6 ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε

7 Ἀτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς

ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα Ἀτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος
Ἀχιλλεύς διαστήτην ἐρίσαντε

ἐξ οὗ από τότε που, στο σημείο όπου...

Ἄναξ (δηλαδή με δίγαμμα).= wanax μυκηναϊκή λέξη = βασιλιάς,
άρχοντας

διαστήτην> διΐσταμαι, μένω μακριά. δυϊκός αριθμός, αόριστος δι-
ΐσταμαι

ἐρίσαντε> ἐρίζω, καβγαδίζω. δυϊκός, μετοχή αορίστου. ἔρις, διαμάχη
στην ηρωική ποίηση είναι το κεντρικό μοτίβο. Εναντίον εχθρών και
εναντίον αντιπάλων μέσα στο ίδιο στρατόπεδο ο αγώνας. Στην *Ιλιάδα* το
πρώτο υποτάσσεται στο δεύτερο! Από το στ.8-305 δημιουργία και
κορύφωση της διαμάχης και από **306- Τ 74** οι συνέπειες και για τις δύο
πλευρές και για την κοινότητα και για όλη εξέλιξη του πολέμου. Το

δῖος, δῖα, δία, θεϊκός, ουράνιος (γένος, για θεές δῖα θεάων συχνά και θνητές δῖα γυναικῶν. ΤΥΠΙΚΟ ΕΠΙΘΕΤΟ, ΣΕ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΜΕΤΡΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ. ΔΕΝ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΤΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΗΡΩΑ.

δῖος Ἀχιλλεύς, τέλος στίχου 55X. Γενετικό επίθετο και μετρικά επίσης πολύ πρόσφορο. Και στα μυκηναϊκά di-u-jo, di-wi-jo. Αυτός που ανήκει στο Δία και απογόνος του Δία. Στον Όμηρο καταντά να σημαίνει ευγενής.

8

• τίς τ' ἄρ' σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

τίς τ' ἄρ' θεῶν ξυνέηκε ἔριδι μάχεσθαι σφωε

- τίς μαζί με το θεῶν
- **τάρ : v.l. τίς τ' ἄρ' .** το τε μαζί με το ἄρα για επίταση της ζωντάνιας. για έμφαση και σε εποχή πριν τον Ομηρο.
- **σφωε** αιτ. άτονη, εγκλιτική γ πρόσωπο.
- **ξυνέηκε:** αόριστος ξυν-ἴημι, ξυν=συν. Έσπρωξε.
- **ἔριδι** μαζί με το **ξυνέηκε.** «στη φιλονεικία έσπρωξε».
- **μάχεσθαι,** τελικό συμπερασματικό, για να αγωνιστούν/πολεμήσουν. Το **μάχεσθαι** για φυσικό αγώνα εξ ου και μάχη, μόνο 9 φορές από τις 269 η λέξη σημαίνει αγώνα με λόγια. Εδώ ως επαύξηση του έρίζειν.

9

Λητοῦς καὶ Διὸς υἱὸς· ὁ γὰρ βασιλῆϊ χολωθεῖς

- Η βιογραφία του θεού Απόλλωνα προϋποτίθεται ως γνωστή. Γεμίζει όλον τον στίχο μόνον εδώ όχι όμως για μετρικούς λόγους. Ο θεός είναι η αιτία της διαμάχης που ευνοεί την Τροία και καθυστερεί την άλωσή της. Η οργή θεού είναι επικό θέμα.
- **χόλος**, η χολή αρχικά. αλλιώς το **κότος** στ. 81-82 (το συναίσθημα που παραμένει στον θυμωμένο ήρωα και τον κρατά για να τον πραγματοποιήσει μετά μέσα του **ἐν στήθεσσι** **ἐοῖσιν**, ενώ ο χόλος καταπίνεται, Στους στ. 75-82 έχουμε μία σημασιολογική ανάλυση της λεκτικής περιοχής για τον χόλον, με μῆνις 75, χολωσέμεν 78, χύσεται 80, χόλον 81, κότον 82.
- **βασιλεύς** για άρχοντα με τοπική λειτουργία ήδη στα μυκηναϊκά, αρχηγός σε συνέδριο. Σίγουρα αυτός ο τίτλος δεν αρκεί για να ταυτίσουμε το πρόσωπο, που μπορεί να είναι και ο Αχιλλέας κλπ. Έχει διαφορά από άναξ.

• νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν, ὀλέκοντο δὲ λαοὶ

- **νοῦσον κακὴν** επιδημία με διάρκεια από τον χρόνο ὀλέκοντο (χωρίς διακοπή). Δεν ενδιαφέρει το είδος αυτής της ασθένειας αλλά το ότι είναι κακή, έχει επιδημικό χαρακτήρα (και ζῶα) και διάρκεια και είναι θανατηφόρα. **κακὴν**: και ήταν φοβερή (θέση στο στίχο). και ακριβῶς πριν από τη συνέπεια (χάνονταν) ἄρα υπερβατό για ἔμφαση. ἄρα το επίθετο ἐδῶ δεν είναι κοσμητικό.
- **ἀνὰ στρατὸν**, *στρώννυμι*, *στορέννυμι* αρχικά που στρατοπεδεύει μετά το γενικό για στρατό (οριζόντια θέση).
- **ὀλέκοντο** πρβ. στείνοντο, ἀποφθινύθουσι. ὀλέκω ενεστώς με κ για επιτυχημένη συνέπεια της δράσης του ρήματος, ἐδῶ ο παρατατικός για επανάληψη. **δέ**: πολύ συχνή η παράταξη αντί για υπόταξη οφείλεται στην αρχική παρουσίαση από αυτοσχέδιο ομιλητή. το **δε** μπορεί να είναι είτε αιτιολογικό, συμπερασματικό, χρονικό.
- **λαοί**: από τη μυκηναϊκή εποχή είναι ο όρος για τη δημόσια ζωή, συλλογικό όνομα σε καιρό ειρήνης ο λαός, σε πόλεμο είναι ο στρατός με όπλα και ανδρικός, και στην *Ιλιάδα* είναι ο στρατιωτικός λαός, πολεμιστές, στρατιῶτες. Ενώ ο δῆμος προσδιορίζει μια ομάδα είτε ηλικιακά είτε φύλου είτε τάξης

Προοίμιον Οδύσσειας
σειρά λέξεων, σχόλια

1 ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
2 πλάγχθη, ἐπεὶ Τροίης ἱερὸν πτολίεθρον ἔπεσε·

Μοῦσα, ἔννεπε μοι ἄνδρα πολύτροπον

ἐννέπειν, διπλό ν, > ἔπος. αόρ. ἔσπον

πολύτροπος, τρέπω (πολύπλαγκτος πλάγχθη, ή πολλοί τρόποι), ν.λ.
πολύκροτον

ΗΘΙΚΟΝ-ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ. Ποιητική 1459b14 (βλ. το βιβλίο μου
Στρατηγικές της Οδύσσειας)

ὃς πλάγχθη μάλα πολλὰ

πλάγχθη=ἐπλάγχθη, ΑΝΑΥΞΗΤΟΣ, περιπλανιέμαι (αόρ.παθητικός),
πρβ. 75 πλάζει δ' ἀπὸ πατρίδος αἴης. πολύπλαγκτος

LSJ),
αὐτε
nen)
θαί- 64
λόγιος, ἱκανῶ
πολλοὺς τρόπους

es 2); only cf. "..." (cf. [below]), epith. of Od. (I) 607; formation cf. A., ἀπὸ, ὑπότροπος I 527, μοι ἐντεπε, Μοῖσα, ον (v.l. -χροτον, q.v.), δς πρὸς α' πλάγησθ(+ πολλὰν ... πόλιν, v.3f.) *330 ατίν...', ἡ σὺ γ' Ὀδυσσεύς εἶσαι -ος, δὲ τή μοι μένος ἐλείψασθαι... Αργεΐφοντες, ὅν τε Τροίης κλυτοιοσύνη προσηύδα (metr./gramm. structure; identification), suggesting that Kirke knows Od.'s character as arr. does; cf. also i 19f., π 194, r 474. — An- to Od.'s mental dexterity (*versatile*, wily, Germ. *tüchtig*) cf. also i 60*, Z61*: εὐτάραχος Aristot. also, as the range of their glosses suggest, total of his mental qualities: ἐπι πολλά τραπέζων ἑστίασθ/ἐπι πολλά τραπέζιμος, ῥαδίως γ', καὶ πολλὰς δοούσ(/ ἀτραπούς βουλευμάτων , οὐκ ἐφ' ἑνός ἐστός (sc. σχήματος), εὐ- τηρ διανοῖα, ποικιλύ, (sc. ὁρῶν) (var- iαν ᾗδους ἔχων, παμ-, λος, πολυτρόπος, -μητις, -μήχανος, -νους, -πλακοῦς, -στορε- νιμμος, συνειτός, ἐπιστήμιαν, σοφός, ἐπι- τερνισμός (Liv.Andron. fr.1 W.), προνιδίος ingeniosus (Ov. ep.20,30); w. post-EGrE τρό- πων ἐμπειρος τρόπων / ἤδων (cf. v.3 τρωπών ... νόον ἔγνων) or πρὸς πολλὰ ᾗδη ῥητοῖς ἢ χαμαιαῖων το τοῦδος, πολυμήτης, rejected by Eust. [I.4,41 ff.] as anachron- ic; δόλιος, παντοίοις δόλοις κεκοσμημέ- νος, ἀποβόλος το τοῦδος, πανούργος, ψευδής, separate disc. in (sch.HMQR, Plat.Hp. 80c, Ὀδυσσεύς col.521,14ff.); of verbal post-EGrE τρόπος = 'figure of speech': οὕτως τῇ γλώττει χρώμενος, ἐπιστάμενος λαλεῖν (i.e. knowing which 'turns of

πολύνυμος [1ⁿ] (zu ὕμνος:) mit vielen (reich an Preis-, Lob-)Liedern, bzw. vielbesungen, vgl. εὐνυμος u. (Pl.) πολύνυκτος, die Muse Πολύ(ύ)μνια (seit Th.78), sowie πολύαινε (Od.), (οὐ) πολύνυκτος (prä-d. von Men., Tel.); von Dion. h.26,7 αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τόνδε θεαὶ (sc. νύμφαι) -ον ἔδρεσαν *colui* *che molti inni esaltano* (Càssola, s.d. Komm. mit lyr. Parall.), zus.fassend für die Fülle der über Dion. (hier spez über seine Jugend?) [ἔδρεσαν] gesungenen Preisungen u. Göttergesch. (wie πολύνυμος [s.d.] für die zahlr. Epiklesen) reflektiert auch die Sit. des (e. Hymnos vortragenden) Sänge (vgl. h.Ap.19 Anthth. σ' ὕμνήσω - εὐνυμον [s.d.] ἐόντα [ψ 82^{ex}. πολυόδριν]); zum Hymnos (Gattung, Aufführung usw. s. Ludwich, Hymnenbau 160ff., Càssola 1ff., Kl.P. II 1268f. H. W. Nordheide

Πολυφάντης cod. Hes. fr. 261 (Prosaeref.), s. Πολυφόνι
 πολυφάρμακος [1ⁱ, 1°, 1^h] *having many (heal-
 remedies / medicines (1), ¹ means of magic (2) 1 of p
 cians Π 28 τοὺς μὲν τ' ἡγήροι -οι ἀμφιπένονται
 Circe as witch x 276 Κίρκης ἕζεσθαι -ου ἐς ...
 Hes. fr. 302, 15 δειρὸ καὶ 'Ἡελίου θύγατερ -ε ¹ ¹*

2 (σειρά λέξεων) ἐπεὶ ἔπερσε ἱερὸν πτολίερθον Τροίης

ἱερός

ἔπερσεν> πέρθω, πτολίπορθος (θ 3). Δούρειος ἵππος.

πτολίερθον, πτόλις (επικός εκτεταμένος τύπος), πόλις

ἴδε δ(ὲ) ἄστεα πολλῶν ἀνδρῶν καὶ
ἔγνω νόον (πολλῶν ἀνδρῶν)

ἄστεα=ἄστη ΙΩΝΙΚΑ

νόον=νοῦν ΙΩΝΙΚΑ, τρόπος σκέψης (mores) v.l. νόμον

(Ζηνόδοτος, ἔθιμο)

πολλὰ δ' ὅ γ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν

ὅ γ(ε) πάθεν πολλὰ ἄλγεα κατὰ ὃν θυμόν,

ὅ= οὗτος. ὅ, ἡ τό (τοῖο, τοῖν, γεν.δυσκ., τοί και ταί πληθ., τάων γεν., τοῖσι, τῇσι, τῆς δοτ. πληθ.: στα ομηρικά ως δεικτικό, μαζί με δέ, γάρ, αὐτάρ, ως αναφορική αντωνυμία,

γε πολλὰ (έμφαση) συχνά με αντωνυμίες

πάθεν, ἔπαθεν, πάσχω, πολύπαθος (πρβλ. πολυτλήμων, πολύτλας, πολυπήμων, ταλασίφρων)

ἄλγεα=ἄλγη ΙΩΝΙΚΑ, χασμωδία (σFόν)

ὃν, κτητικό, η οριστική αντωνυμία (suus). ΑΡΧΙΚΑ σFός. Πρβ. **ἑός, ἐή ἐόν** (επίσης κτητικό). Πληθ. ἡμέτερος, ὑμέτερος (και ὑμός), σφέτερος.

θυμός, spirit, principle of life, feeling and thought (LSJ)

5

ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόστον ἐταίρων.

ἄρνυμαι, κερδίζω. Εδώ αποπειρατικός ενεστώς: ενώ προσπαθούσε να κερδίσει τη ζωή του και τον γυρισμό των συντρόφων του. *trying to win, striving to secure LSJ*

νόστος> νέομαι, νόστιμος.

ἐταῖρος και **ἐτάρος**

ἦν suam, κτητική αντωνυμία

ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐτάρους ἐρρύσατο, ἰέμενός περ

σειρά: ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐρρύσατο ἐτάρους, ἰέμενός περ.

ὥς=οὕτως, sic, με αυτόν τον τρόπο.

Οξύτονο, χωρίς τόνο όταν είναι το χρονικό
(με τόνο σε παρομοιώσεις)

ἐρρύσατο> ῥύομαι, ῥύω, προστατεύω,
φυλάγω

περ, αν και παρόλο με εναντιωματική
μετοχή

ἶεμαι, επιθυμώ πολύ

7

αὐτῶν γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν ὄλοντο

(σειρά) ὄλοντο γὰρ σφετέρησιν ἀτασθαλίησιν αὐτῶν,

αὐτῶν σφετέρησιν suis ipsorum. Με έμφαση στη δική τους θέληση σε ό,τι αφορά την σφαλερή και ασεβή πράξη

ἀτασθαλίας, pluralis tantum, εκούσια, ὑπέρ μόρον, ὑπέρ

αἴσαν, ὕβρις, αντί για εὐνομία και νέμεσις που φέρνει ἄτη (καταστροφή), όχι η λέξη ἁμαρτία στον Ομηρο. ἁμαρτάνω = σφάλω.

8

νήπιοι, οἳ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο

(σειρά) νήπιοι, οἳ κατήσθιον βοῦς Ὑπερίονος Ἡελίοιο.

νήπιος> νή (ἄνευ) και ἔπος

κατά και ἐσθίω ΤΜΗΣΗ

9

ἥσθιον· αὐτὰρ ὃ τοῖσιν ἀφείλετο νόστιμον ἥμαρ
(σειρά) αὐτὰρ ὃ (Ἵπερίων Ἥλιος) ἀφείλετο αὐτοῖς
νόστιμον ἥμαρ.

Ἵπερίων= Ὁ ὑπὲρ ἡμῶν ἰών (κανονικά πατρωνυμικό)
ἀφείλετο> ἀφαιρῶ
ἥμαρ, ἡμέρη

10

τῶν ἀμόθεν γε, θεά, θύγατερ Διός, εἰπὲ καὶ ἡμῖν
(σειρά) θεά, θύγατερ Διός, ἀμόθεν γε τῶν, εἰπὲ καὶ ἡμῖν
ἀμός- κάποιος (τις) (= δρόμος τραγουδιού). Εδώ με την
κατάληξη -θεν, από κάπου, από κάποιο σημείο της οἴμης ..
from some place or other LSJ
καὶ ἡμῖν= α) καὶ σε μας (=ποιητὴ και κοινό), β) και σε μένα
ὅπως έκανες σε άλλους (προομηρική ποίηση, Stanford
προτιμά αυτό)

11 ἔνθ(α) ἄλλοι μὲν πάντες, ὅσοι (ἔ)φυγον αἶπὺν ὄλεθρον,

Ἔνθα χρονικό (10ο ἔτος μετὰ Ἰλίου πέρσιν)

Αἶπύς απόκρημνος, πολύ ψηλός (ἐμφαση ἢ στο ὕψος ἢ στο
απότομο)

Ὀλεθρος

12 οἴκοι ἔσαν, πόλεμόν τε πεφευγότες ἡδὲ
θάλασσαν

(σειρά) Ἔσαν οἴκοι, πεφευγότες πόλεμόν τε ἡδὲ θάλασσαν

Ἔσαν, ἦσαν

ἡδέ, καί (επικός τύπος)

13 τὸν δ' οἶον, νόστου κεχρημένον ἡδὲ γυναικός,
14 νύμφη πότνι' ἔρυκε Καλυψώ, δῖα θεάων

(σειρά) νύμφη πότνι(α) Καλυψώ, δῖα θεάων, ἔρυκε τὸν οἶον,
κεχρημένον νόστου ἡδὲ γυναικός

Νύμφη, νεαρό κορίτσι σε ηλικία γάμου, ελάσσων θεότητες (Ναϊάδες, Δρυάδες)

Πότνια, δῖα θεάων (θεῶν), θεϊκός, δοξασμένος (ηρωικό ιδεώδες: ομορφιά, πλούτος, δύναμη και φήμη)

Πότνια, θηλ. πόσις, κυρία, δέσποινα (εδώ τιμημένη)

ἐρύκειν= ἐμποδίζω, πρβλ. κατερύκω.

Τὸν (χρήση αντωνυμίας)

οἶος, μόνος, unus

Νόστος, πβ.9 νόστιμον ἦμαρ, γυρισμός, η μέρα του γυρισμού

15

ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη πόσιν εἶναι

(σειρά) ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, λιλαιομένη εἶναι πόσιν

Σπέος σπηλιά

Γλαφυρός (γλάφω, γλύφω, πβ. κοῖλος)

λιλαίωμα, επιθυμώ πολύ

πόσις σύζυγος (πβ. ἄλοχος, κουρίδιος)

16

■ ἀλλ(ά) ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε περιπλομένων ἐνιαυτῶν

■ (σειρά) ἀλλ(ά) ὅτε δὴ ἔτος ἦλθε ἐνιαυτῶν περιπλομένων

Δὴ με ἐμφαση αρχή αφήγησης

Ἔτος (με δίγαμμα, vetus) μία περίοδος μέτρησης χρόνου, ἐνιαυτός
(επέτειος, κύκλος εποχών)

Περιπέλομαι, β αόρ.μέσος, κινούμαι κυκλικά, volventibus annis

17

Τῷ οἱ ἐπεκλώσαντο θεοὶ οἰκόνδε νέεσθαι

18

εἰς Ἰθάκην οὐδ' ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων

19

καὶ μετὰ οἷσι φίλοισι θεοὶ δ' ἐλέαιρον ἅπαντες

(σειρά) Τῷ θεοὶ οἱ ἐπεκλώσαντο νέεσθαι οἰκόνδε εἰς Ἰθάκην, οὐδ(έ) ἔνθα
πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων, καὶ μετὰ οἷσι φίλοισι

ἐπικλώθω. Οι προσωποποιημένες μορφές είναι 3: Κλωθώ, Λάχεσις, Ἄτροπος, Μοῖραι (μπορείτε να δείτε στην Ησιόδου Θεογ.218, 905 αῖσα, μοῖρα)
νέεσθαι, νεῖσθαι (**ΑΣΥΝΑΙΡΕΤΟΙ ΤΥΠΟΙ, ΙΩΝΙΚΗ**)

οὐδ(έ) ἔνθα πεφυγμένος ἦεν ἀέθλων, καὶ μετὰ οἷσι φίλοισι

ἄθλον, ἄεθλον, ἄεθλος, ἄθλος. Γενική πτώση για να δηλωθεί διαφυγή
2 λύσεις ερμηνείας: όταν ήρθε ο καιρός να γυρίσει στην Ιθάκη (αν και ούτε εκεί και ανάμεσα στους δικούς του ανθρώπους δεν διέφυγε των δοκιμασιών), τότε οι θεοί τον λυπήθηκαν (ἐλέαιρον)
-το οὐδέ ἔνθα πεφυγμένος ως απόδοση στο ὅτε...

Ⓜ(σειρά) **θεοὶ δ(ἐ) ἅπαντες ἐλέαιρον νόσφι Ποσειδάωνος**
ἐλεαίρω, ἔλεος

20

νόσφι Ποσειδάωνος· ὃ δ' ἀσπερχές μενέαιεν
Ὁ δ(ἐ) μενέαιεν ἀσπερχές ἀντιθέω Ὀδυσῆι

σπέρχω, ἄ-εμφατικό ή ευφωνικό, εἶμαι σε βιασύνη, οργίζομαι σφοδρά
ἀντίθεος= ἰσόθεος

Γαίηοχος, ἐνοσίχθων, ἐννοσίγαιος, (ὀχέω, κινώ), κυανοχαίτης .

Ποσειδάων (ασυναίρετος τύπος)

και μία (πιθανή) περίπτωση διακειμενικότητας από την Ιλιάδα στην Οδύσσεια

- κεφ. από *Στρατηγικές της Οδύσσειας*
- *ΡΑΨΩΔΙΑ δ: ο Νεστορίδης Αντίλοχος και η μοίρα του στην Ιλιάδα και η μνήμη του στην Οδύσσεια.*

perseus

- <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0133>
- <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0135>
- Πατώντας πάνω στη λέξη μεταφέρεστε στο περιβάλλον του LSJ και πρώτα βρίσκετε μια γραμματική ανάλυση της λέξης και πατώντας το LSJ βρίσκεστε και στο λήμμα του πρωτότυπου (αγγλόφωνου) αρχαιοελληνικού ερμηνευτικού λεξικού.
- ΑΡΑ ΈΧΕΤΕ ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΌ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ.